

BORGVÆR

Om Borgvær

Borgvær er et gammelt handelssted på om lag 1000 mål med viktige knutepunkt-funksjoner fra middelalderen og helt fram til 1890-åra. Noen få bygninger står igjen og vitner om fordums storhetstid som f. eks. årevis jektefart til Bergen og Pomorhandel (slutt i 1917).

Det sto ca. 60 bygninger til sammen på Borgvær i storhetstiden midt på 1800-tallet. De fleste sto i Hamn som ligger i Makkelvågen, mens de 25 store bygningene sto i handelssenteret Borgvær. Mange hus er solgt og flyttet på land. I dag står bare hovedhuset, kårboligen, stabburet, sommerfjøs og stornaustet tilbake. Naustet rommet flere ulike nordlandsbåter, men nå står det en åttring igjen. Bygningsmiljøet og de mange tuftene etter gamle hus, jekte-drag osv. gjør øya til en meget severdig plass.

Omlag 200 mål var oppdyrket eller beite. Her ble tidlig dyrket mye potet. Av 2000 ærfuglreir er det omlag 10 igjen.

Les mer på www.borgvær.no

Hamn i Makkelvågen, Borgvær. Tegning fra Lofot-Tidende ved Idelius (alias Halvor Gustavsen)

Oversiktsbilde av øya. Dagens bebyggelse befinner seg i blå firkant og Makkelvågen i rød.

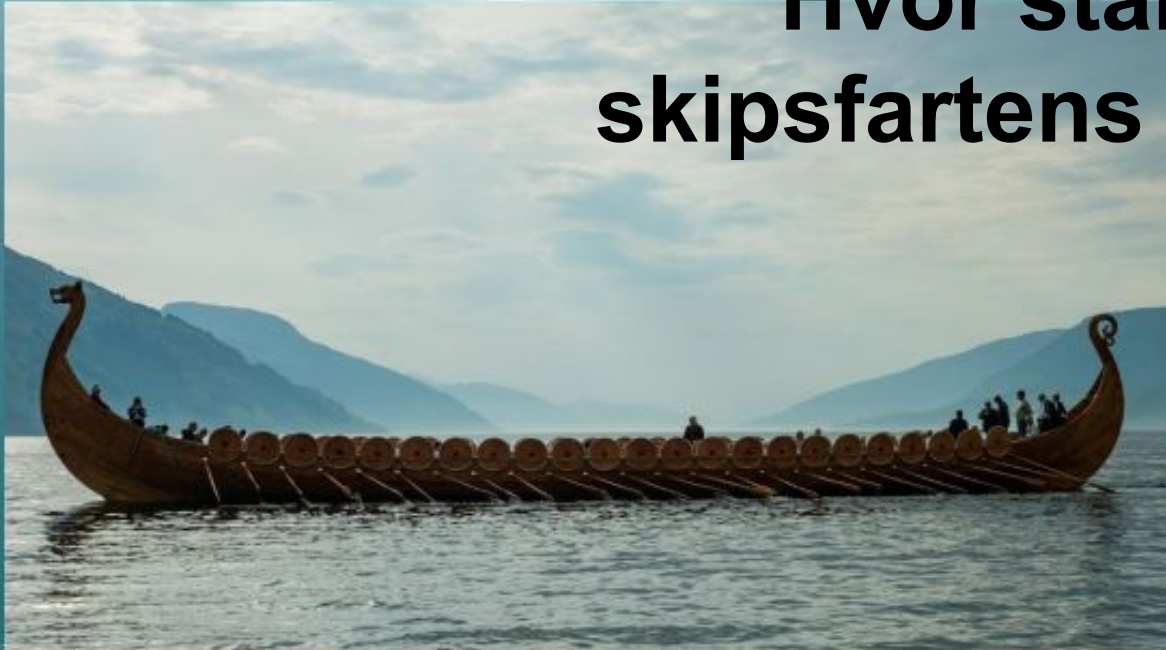
Nyere skisse av Ylva
Seierstad.

Borgvær i nasjonal og europeisk kontekst

En historie fra Jernalderen og frem til i dag som viser at all dominerende næringsutvikling i Norge kan bruke Borgvær som sted for synliggjøring. Tidslinjen på neste side kobler Borgvær til bredere økonomiske, teknologiske og industrielle globale utviklingstrekk, med fokus på Norges utvikling som råvarenasjon, og hvordan Borgvær speiler dette:

Hvor står vi nå, skipsfartens betydning

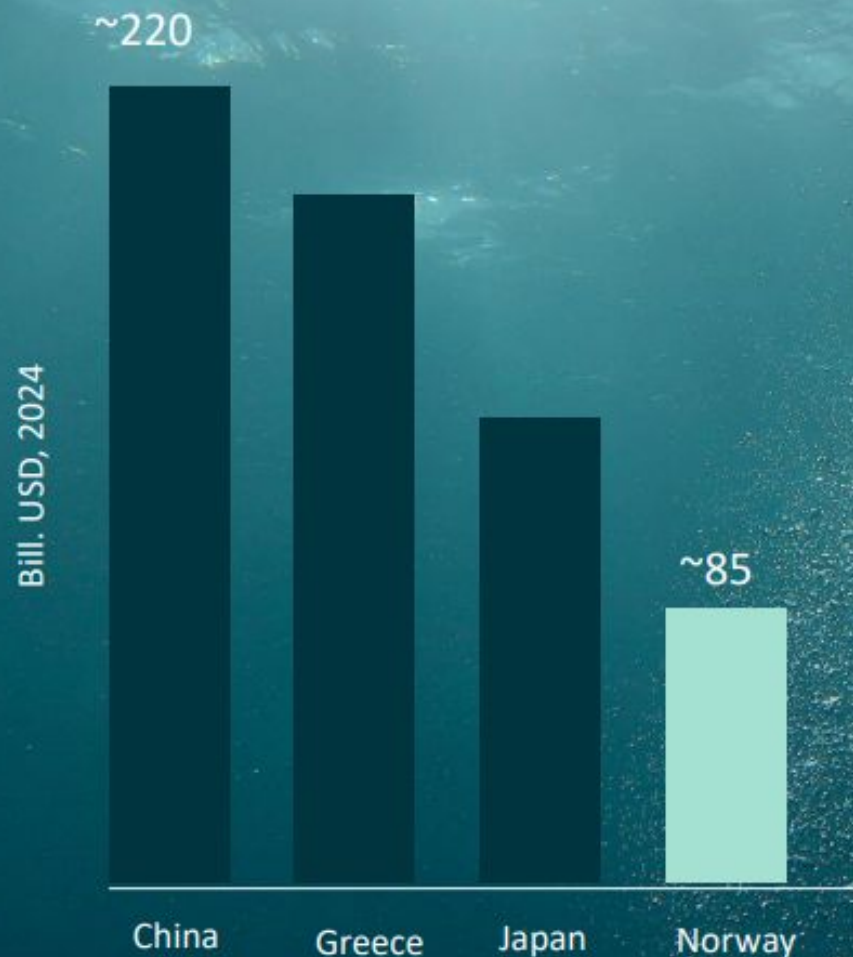
Næringsveier i havet

- ~40% of GDP
- ~ 70% of export revenues
- ~250 000 employees

- No. 1 seafood exporter
- Third largest gas exporter
- 4th largest shipping nation

Ranked by fleet – fourth largest shipping nation

- With a unique competence cluster

TIDSLINJE

Jernalder (500 f.Kr. – 800 e.Kr)

Lokal aktivitet: Bosetning, fiske, fangst, gravrøyser og langhus.
Nasjonalt/globalt: Førindustriell økonomi, naturbasert livsgrunnlag, handel i små nettverk.
Borgvær: Et tidlig utvær med strategisk beliggenhet for ressursutnyttelse fra havet.

Tidlig nytid (1500 – 1750)

Lokal aktivitet: Gjestgiveri, fangst, jektefart.
Nasjonalt/globalt: Oppdagelsestid, merkantilisme, økt råvareeksport.
Borgvær: En base for kommersiell virksomhet, tilknytter nasjonal sjøhandel.

Industriell revolusjon – fase 2 – Stål, jernbane, elektrisitet (1850 – 1900)

Global utvikling: USA og Tyskland tar over teknologiledelsen, industrialisering akselererer
Norsk næringsliv: Pomorhandel, jernbaneutbygging, nasjonal industri vokser
Borgvær: Handelsvirksomheten avtar, men fortsatt aktivitet; avspeiler skift i transportvarer og marked.
Symbolverdi: Viser presset på små utvær i møte med sentraliseringen og teknologiske sprang.

Velferdsstat og ny teknologi (1950 – 1970)

Global utvikling: Gjenoppbygging, internasjonal handel, oljealder begynner.
Norge: Oljeleting starter, modernisering av fiskeri, økt statlig kontroll.
Borgvær: Blir fraflyttet – men fortsatt viktig som historisk dokumentasjon av kystliv.
Symbolverdi: Fallende kystkultur-stjerne i en tid der nye industriområder utvikles på fastlandet.

Digitalisering, bærekraft og grønn omstilling (2000 – i dag)

Global utvikling: Digital økonomi, klimaendringer styrker politikk.
Norge: Digitalisering, grønn omstilling – men fortsatt sterkt oljeavhengig.
Borgvær: Kulturminne, naturvernområde, mulig senter for kystkulturformidling, gjenoppbygging med dagens eiere.
Symbolverdi: En plattform for å vise både Norges suksesser og svakheter som råvarenasjon.

Middelalder (800 – 1500)

Lokal aktivitet: Handel, sjøfart, knyttet til høvdingsetet på Borg.
Nasjonalt/globalt: Vikingtid og Hansa-handel, maritim ekspansjon.
Borgvær: En aktiv del av norrøn handelsstruktur og fiskeeksport.

Industriell revolusjon - fase 1 – Damp og kull (1750 – 1850)

Global utvikling: Storbritannia leder teknologisk utvikling, dampmaskin, mekanisering.
Norsk næringsliv: Økt etterspørsel etter fisk og råvarer, hvalfangst og eksport øker.
Borgvær: Storhetstid – et av Nordlands viktigste fiskevær og handelssteder med opptil 400 arbeidere.
Symbolverdi: Illustrerer hvordan norske kystsamfunn ble integrert i globale økonomiske sykluser.

Masseproduksjon, olje, bil, kriger (1900 – 1950)

Global utvikling: USA leder med industri og forbrukersamfunn, 2 verdenskriger former økonomien.
Norge: Nasjonal samling, modernisering, industrialisering av fiske og fangst.
Borgvær: Gradvis fraflytting, marginalisering i takt med ny sentralisering og ny teknologi.
Symbolverdi: Et lokalsamfunn som ikke ble koblet til nye infrastrukturer (jernbane, veier).

Informasjon, olje og globalisering (1970 – 2000)

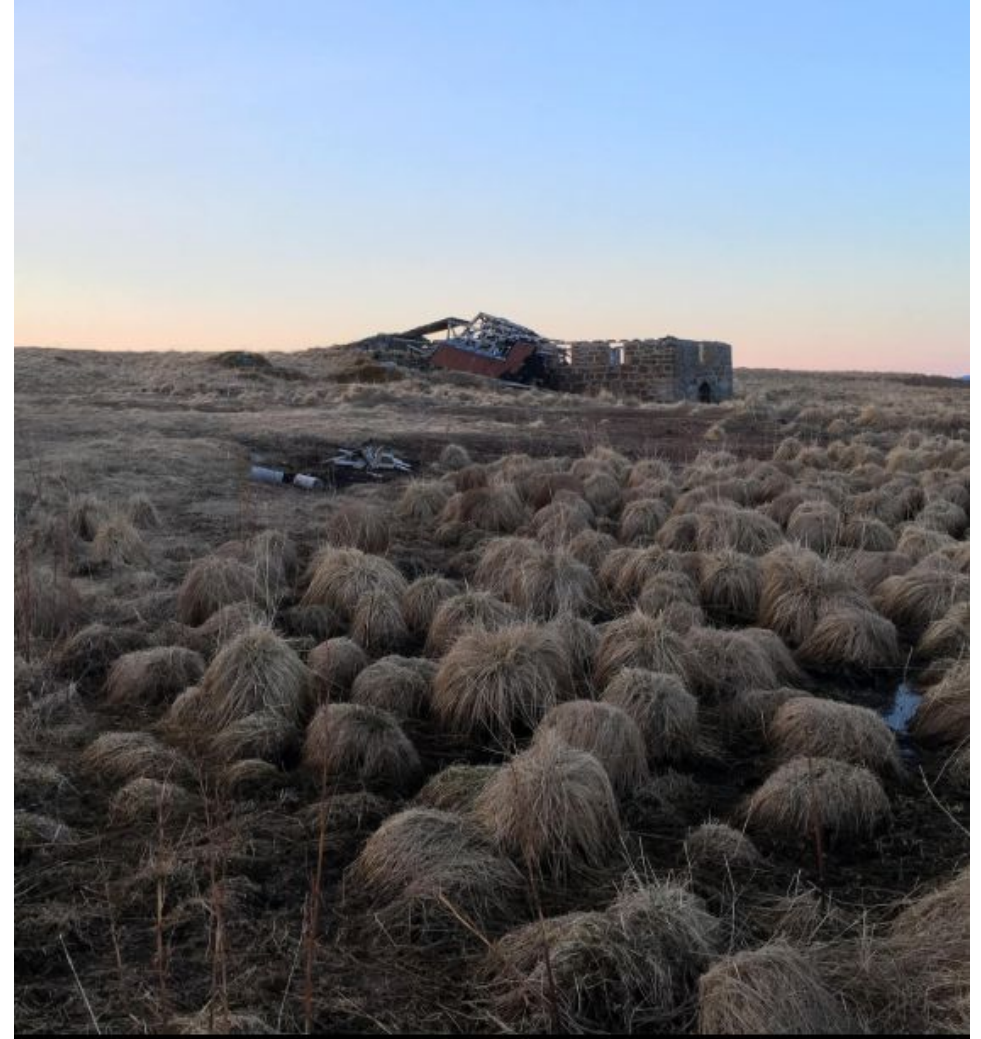
Global utvikling: USA leder digitalisering, IT og telekom.
Norge: Oljeeventyret gir nasjonal rikdom; mangel på bred industriutvikling utenom råvarer.
Borgvær: Del av norsk kulturarv – men også bilde på frakoplingen mellom råvareinntekter og lokal verdiskapning.
Symbolverdi: En tapt mulighet til å koble historisk fiskeindustri til fremtidig utvikling.

Naturen

Floraen i Borgvær landskapsområde, er preget av et kystnært, værutsatt øylandskap med stor botanisk variasjon til tross for barske vekstforhold. Området er dominert av kystlynghei, grasmarker av igeltuer, berg, og strandenger, og har viktige naturverdier knyttet til både vegetasjonstyper og enkeltarter.

Borgvær er et viktig hekkeområde for sjøfugl i Lofoten. På nordre del av Borgvær hekker det både storskarv og toppskarv spredt i flere kolonier. Anslagsvis hekker det her nærmere 200 par skarv.

Det er meget gode hekkebestander av grågås, gråmåse, svartbak og ærfugl. Havsvale er også registrert. Inne på myrområdene på selve Borgvær hekker flere arter av vadefugler, f.eks. rødstilk og enkeltbekkasin.

Borgvær

- sol 24 timer på sommeren
- mellom himmel og hav, fjære og lofotvegg, kulturarv og fugleliv.

Kunst og kunstnere på Borgvær

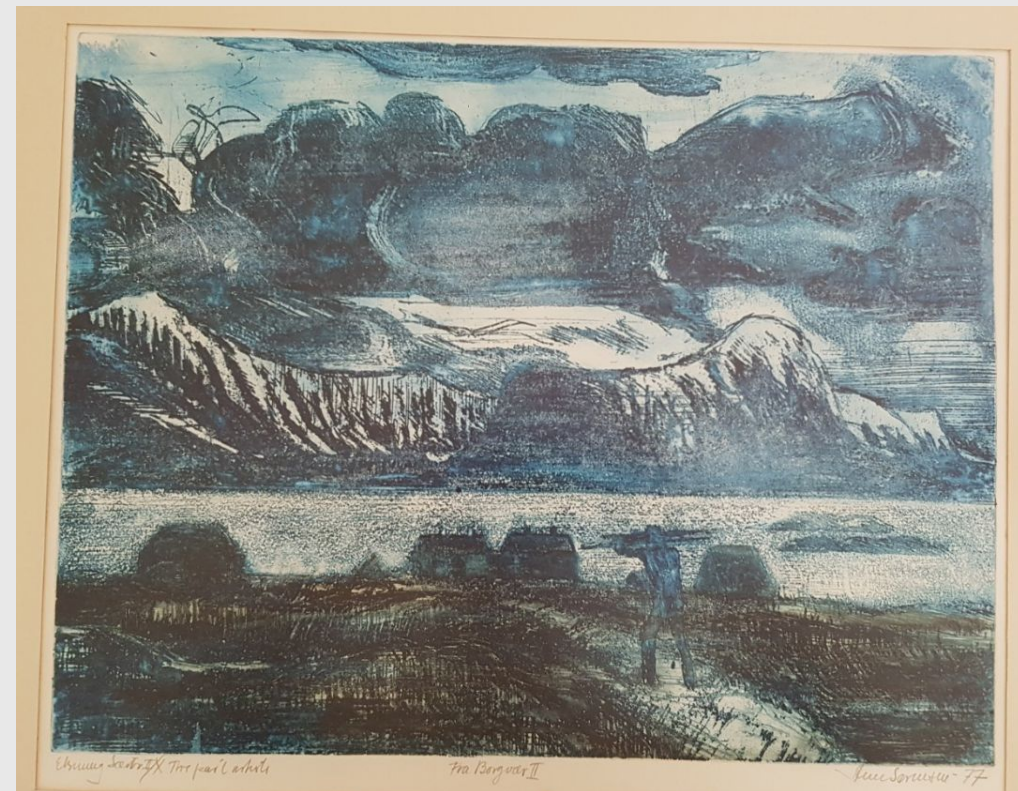
Borgvær, en perle i Lofotens øyrike, har i generasjoner inspirert kunstnere med sitt storslåtte landskap, det mektige havet og den særegne kystkulturen. Øyas avsides beliggenhet, kombinert med det vakre lyset som skifter med årstidene, har gjort Borgvær til en skjult skatt for både billedkunstnere, fotografer og forfattere.

Allerede på slutten av 1800-tallet begynte eventyrlystne kunstnere å søke seg nordover for å fange den arktiske naturens kraft. Selv om Borgvær lå utenfor de mest besøkte rutene, var øyriket kjent i kunstnerkretser som et sted der naturen talte direkte til sjelen. Lokale fortellinger nevner reisende malere som slo seg ned her for korte perioder, ofte for å male landskap og folkeliv. Mange av disse arbeidene finnes i dag i private samlinger eller i små regionale museer i Nord-Norge.

Kjente navn innen kunst som har beveget seg på Borgvær:

- Kåre Espolin Johnson
- Arne Sørensen
- Robert Collett (tok det første foto av ærfuglen i 1870)
- Thorolf Holmboe
- Svallaug Svalastova
- Amund Halland

Arne
Sørensen
Borgvær 2

På 1900-tallet, spesielt i etterkrigstiden, ble Borgvær et mål for kunstnere som søkte autentisitet og ro. Noen av dem var tilknyttet det såkalte Nordlands-akademiet for kunst og håndverk, som oppfordret kunstnere til å utforske nordnorske motiver og uttrykksformer. Her på Borgvær fant de ikke bare et motiv, men også en levende kulturarv i fiskeriet, småbruket og historiene som levde blant folkene som bodde her.

Flere samtidige kunstnere har også latt seg inspirere av Borgvær. Fotografer har dokumentert de forlatte bygningene og de dramatiske vinterstormene, mens billedkunstnere har gjenskapt øyas lys og landskap i moderne uttrykk. Enkelte har også brukt Borgvær som arena for installasjoner og midlertidige kunstprosjekter som setter fokus på naturens skjønnhet og sårbarhet i møte med klimaendringer og avfolkning.

I dag ønsker vi å videreføre denne tradisjonen ved å gjøre Borgvær til en levende møteplass for kunstnere – et sted der nye uttrykk kan vokse i samspill med stedets historie og natur.

Thorolf Holmboe, *Ærfugl i
midnattssol*

Eierskap på Borgvær

Nå er denne øya solgt

1/2

Av [Magnar Johansen](#)

Publisert: 07.05.22 17:36

Del

Artikkelen er over 2 år gammel

Dette er de nye eierne av Borgvær på Vestvågøy. – Kall oss gjerne entusiaster for å ta vare på kystkulturen.

*Bilde hentet fra
Lofotposten*

Borgvær var såkalt mensalgods (prestebordsgods) inntil prest Henning Johannes Irgens, f. 23. juli 1757 (sogneprest i Borge i Lofoten 1792) kjøpte Borgvær til sin sønn Leonard C Irgens i 1824. Det var inntil da en jordeiendom som lå til et presteembete, i dette tilfelle soknepresten til Borge.

Borgvær har hatt følgende eiere:

1824 – Kirken

1824 – 1830: Leonard C Irgens

1830 – 1877: Henrik Irgens (broren)

1877 – 1894: Johan Eliachim Tegnell Irgens (sønn av Henrik)

1894 – 1914: Ellen Irgens (enken av Johan E T I)

1914 – 1925: Emil Lind (den nye mannen til Ellen kjøpte det på tvangssalg)

1925 – 1967: Johan Irgens jr. (sønn av Johan E T I)

1967 – 1994: Svallaug Svalastoga og Rolf Waldahl

1994 – 2004: Henry Val

2004 – 2022: Harald Høisen og Ole-Sivert Prytz + en til....

2022 – Even Carlsen, Ketil Fjerdings, Hans Henrik Klouman og Arild Spandow

Prosjektet

Bakgrunn, visjon, mål og investeringsbehov

BAKGRUNN

Borgvær er et tidligere fiskevær i Lofoten med lang historie som handelssted og kulturknutepunkt. I dag står bygningene forfalne, men bevaringsverdige, og området er definert som naturreservat og kulturmiljø. Selskapet Borgvær Kystkultursenter AS eier i dag øya og har en ambisjon om å gjenoppbygge og utvikle stedet i tråd med både kulturminnelov og bærekraftsprinsipper.

VISJON OG MÅL

Prosjektets mål er å skape:

- Et levende kultursenter og arena for kystkultur og historieformidling.
- Et senter for kunstneropphold, kurs og småskala reiseliv.
- En modell for bærekraftig restaurering og bruk av verneverdige kulturminner.

INVESTERINGSBEHOV OG FINANSIERING

Hvilken verdi kan en rolle i oppbygningen av Borgvær ha?

- **Unik kulturhistorisk verdi:**

Borgvær er et av de få gjenværende fiskeværerne i Lofoten som fortsatt har autentisk bygningsmasse og historiske spor. Å bidra til bevaring og gjenoppbygging er en investering i norsk kulturarv som vil få nasjonal og potensielt internasjonal oppmerksomhet.

- **Økende interesse for kystkultur og bærekraftig turisme:**

Det er en voksende etterspørsel etter autentiske opplevelser og bærekraftig reiseliv. Borgvær kan bli et fyrårnprosjekt for kultur- og naturbasert turisme, som gir langsiktig avkastning og bygger omdømme.

- **Positivt omdømme og ESG-verdi:**

Aktive bidragsytere kan styrke sitt samfunnsansvar (ESG – Environmental, Social, Governance) ved å støtte et prosjekt som kombinerer miljøvern, kulturbevaring og lokal verdiskapning. Dette er attraktivt både for kunder, myndigheter og samarbeidspartnere.

- **Mulighet for eksklusiv opplevelsesutvikling:**

Et restaurert Borgvær kan huse unike opplevelser – som kunstresidenser, småskala overnatting, maritime festivaler, kurs og konferanser, og mye mer – alt i spektakulære omgivelser. Dette kan også skape potensiale for et unikt reiselivsprodukt med høy betalingsvilje.

Nyere skisse av Ylva Seierstad.

Nyere skisse av Ylva
Seierstad.

- **Potensiale for offentlig støtte og samarbeid:**

Prosjektet kan kvalifisere for betydelig støtte fra ulike instanser, noe som vil redusere risiko og øke avkastning på investering. Se f. eks.: Riksantikvaren, Kulturminnefondet, Innovasjon Norge (på sikt) og EU-programmer.

- **Lav konkurranse – sterk profil:**

Borgvær er geografisk isolert, men nettopp det gjør øya til et eksklusivt reisemål med lav konkurranse. Å være først ute med å etablere et helhetlig kultursenter her kan gi investorene en sterk markedsposisjon.

- **Fremtidsrettet eiendomsutvikling i Lofoten:**

Eiendom i Lofoten er i stigende verdi, spesielt knyttet til prosjekter som kombinerer vern og utvikling. Investering i Borgvær gir fotfeste i et attraktivt og voksende marked, med muligheter for videre utvikling.

Planer videre for gjenoppbygging

Det var legenden Henrik Irgens som bygde og skapte en glanstid for Borgvær. Han bygde riket sitt til et betydelig fiskevær og handelssted, det største på hele Lofotens ytterside. Det var også gjestgiveri og brennevinshandel i handelssenteret.

Hovedhuset og kårstua er under restaurering. Lofotens mest moderne låve på 1800-tallet skal restaureres til kulturlåve med atelier, galleri og boligdel.

Kai og bryggehus skal gjenoppbygges for å sikre universell landgang. Dette vil også være et tilbud til Lofotr Vikingmuseet på Borg.

Hamn ved Makkelvågen var det rorbuer til 30-40 båtlag, et fiskemottak og trandamperi. Irgens hadde ikke mindre en 4 fartøyer, jakten Fortuna og jektene «De fire brødre», «Sjøblomsten» og «Advance», som alle gikk i frakt til Bergen.

Nyere skisse av Ylva Seierstad som viser bebyggelse som opprinnelig stod rundt hovedhuset på Borgvær. Dette vil bli brukt i arbeidet med gjenoppbyggingen.

Her står hovedhuset. Som også kan ses i senter av skisse overfor. Rehabiliteringen er godt i gang og mindre investeringer utendørs og innendørs gjenstår før det er ferdig.

Neste steg: Låven og infrastruktur

Den gamle fjøsmuren. Foto: Børge Klevstad

Brygge som ble bygget av Røvar-Alexander. Riksantikvaren 1957

Låven og infrastrukturen er blant det som vil bli prioritert i nærmeste fremtid. Målet er å få på plass låven med atelier og overnattingsmuligheter, samt gjenoppbygge bryggeanlegget for enklere adkomst.

Fjøsbygningen er oppført i naturstein og bindingsverk, utvendig tømmermannskledning og taket var spærrekonstruksjon. Etasjeskillerne og labrua ligger på åser understøttet av drager/søylekonstruksjon.

Fjøsen er ca. 19,2 meter lang og 10,2 meter bred. Det er fraukjeller under halve fjøset. Det var eget tilberedningsrom med oppmurt grue og låven har kjørebru (labru) for hest og vogn med utbygd snuplass i enden, for å kunne snu hest og vogn etter å ha tippet høylasset.

Den gamle brygga ble bygd av den legendariske Røvar-Alexander som bygget Borgvær fra ca. 1815 til 1821. Den gamle brygga og kaia la stormen i stabler. Nå er deler av kaia tatt av stormen og ligger ved naustet. Det haster med å få restaurert kaia, som var bygd med den gamle teknikken BOLVERK, både for tilgjengelighet og som kulturminnet.

Båttransport med guide fra Borg ut til Borgvær, kan være en måte å koble tilbudene sammen, både tematisk og rent fysisk. Også rent historisk. Formidling av kystens kulturhistorie i et øylandskap som ellers er sjeldent i Lofoten. Viktige historiske bånd mellom øyværet og vikingsetet på Borg.

Beliggenhet og reiseliv i området

Øyriket Borgvær ligger på nordsiden og omtrent midt i Lofoten. Det er 10 minutter med båt fra Vestersand. Se forside.

Utvikling av reiselivstilbud på Borgvær vil være knyttet til hovedøya og skjærgården innenfor. Tilbudene vil være vinklet mot natur og kulturhistoriske landskap. Markedet kan være fastboende eller turister som ønsker en dags utflukt, eller de kan være en del av en lang padletur. Da blir det naturlig å knytte Borgvær til Borgvåg, pollene og Vikingmuseet på Borg.

Områdets reiselivsprofil kan ut fra landskapskarakteren bygges opp rundt Borgværs nære kulturhistorie koblet med den ekstreme beliggenheten rett mot storhavet og midnattssola. Viktige historiske bånd mellom øyværet og vikingsetet på Borg.

Borgværs viktigste kvaliteter er et spennende småskala øylandskap midt i et stort overordnet landskapsrom med midnattssol. Øyværet har et helhetlig preg, også når det gjelder kulturpåvirkning. Forfallet startet rundt 1920, og etter at de siste fastboende forlot stedet i 1968.

Kontaktinformasjon

Arild Spandow

Eier og Styreleder

arild@amesto.no

www.borgvær.no

Hans Henrik Klouman

Eier og Prosjektleder

hhklouman@gmail.com

www.borgvær.no

+47 934 80 219